

Raadsbrief ter informatie

Postadres:
Gemeente Almelo
Postbus 5100
7600 GC Almelo

Aan de raad van de gemeente Almelo

Bijlage	Doorkiesnummer	Behandeld door	Datum
1		A. Eggen	12 maart 2024

Onderwerp
Terugblik regioplan BW-MO 2020/2023

Geachte leden van de raad,

De huidige termijn van het regioplan Beschermd wonen en maatschappelijke opvang 2020-2023 is verlopen. Via deze brief informeren wij u enerzijds over de resultaten van het regioplan en het vervolgproces en anderzijds over het besluit om het regioplan te verlengen met twee jaar tot en met december 2025.

De samenwerking

Beschermd wonen en maatschappelijke opvang zijn centrumgemeentetaken die de gemeente Almelo op basis van de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo 2015) en bestuurlijke afspraken tussen het Rijk en de VNG uitvoert voor de regio, bestaande uit: Almelo, Hellendoorn, Rijssen-Holten, Tubbergen, Twenterand en Wierden. Op regionaal en bovenregionaal niveau hebben we in de afgelopen jaren samenwerkingsafspraken uitgewerkt. Aan de hand van de uitgewerkte afspraken vindt meermalen per jaar regionale bestuurlijke en ambtelijke afstemming plaats. De afspraken zijn vastgelegd in verschillende documenten: de Centrumregeling en Dienstverleningsovereenkomst (2022 – 2026), de regiovisie Beschermd Wonen en Maatschappelijke Opvang (2022 – 2026), het Convenant Samenwerken aan beschermd wonen, opvang en zorg Twente (vanaf 2022), en het nu aflopende regioplan (2020 – 2023).

Aantallen

Beschermd wonen en maatschappelijke opvang zijn tijdelijke vormen van zorg voor volwassenen die door psychische en/of (psycho)sociale problemen hulp nodig hebben bij het dagelijks leven en/of wonen. In 2023 hebben 243 personen een beroep gedaan op de voorziening beschermd wonen (peildatum 1 januari 2024). Voor maatschappelijke opvang gaat het om de volgende aantallen:

- In 2022 maakten 41 mensen gebruik van de 24 uursopvang, waarvan 50% man, 35% vrouw en 15% kind. 24 jongeren maakten gebruik van de jongerenvoorzieningen Kamer-Raad en Twentse Opvang Voorziening (TOV), waarvan 55% man en 45% vrouw. De gegevens over 2023 laten eenzelfde trend zien ten opzichte van 2022.
- In 2022 waren er 109 mensen (80% man, 20% vrouw) die gebruik maakten van de nachtopvang en 27 volwassen personen (70% man, 30% vrouw) en 5 kinderen die gebruik maakten van de crisisopvang. In 2023 is er sprake van een stijging van het aantal mensen in de nachtopvang. Er is een specifieke groep 'langslapers' van 15 tot 25 personen in beeld, die vaker van deze voorziening gebruik maakt.

1. Terugblik maatschappelijke opvang

1.1 Van integrale ketenaanpak naar adviesgroep maatschappelijke opvang

Een belangrijke pijler uit het Regioplan is om vanuit een gezamenlijke ketenaanpak te werken. Op die manier is er de afgelopen jaren ingezet op het verminderen van de instroom, verhogen van de zelfredzaamheid en het realiseren van duurzame uitstroom. Door samen te werken zijn er verschillende resultaten geboekt:

- Voor iedereen die uitstroomt uit de maatschappelijke opvang is er geëxperimenteerd met een contactpersoon die deze persoon zo lang als nodig volgt.
- Iedere gemeente werkt met een versnelfonds, om mogelijke problemen versneld op te lossen.
- Professionals zijn getraind in mobility mentoring; een wetenschappelijke methode die oplossingen biedt voor personen die kampen met langdurige stress.
- Er is onderzocht hoe betere monitoring van de doelgroep kan plaatsvinden.
- Er is gestart met het experiment uitstroom Maatschappelijke Opvang Twente (zie 1.2).
- Als vervolg op de gezamenlijke ketenaanpak hebben de relevante zorgpartijen, de zes regiogemeenten en de woningbouwcorporaties in de regio Almelo op 21 juni 2022 een samenwerkingsovereenkomst ondertekend voor een adviesgroep. De adviesgroep geeft integraal advies over doelstellingen als het gaat over het voorkomen van dak- en thuisloosheid, het verkorten van de verblijfstijd in de maatschappelijke opvang en het bevorderen van duurzame uitstroom en huisvesting.

1.2 Experiment uitstroom Maatschappelijke Opvang Twente

Vanuit de integrale ketenaanpak is in november 2021 gestart met het Twentse experiment uitstroom maatschappelijke opvang, met als doel te zorgen voor één gezamenlijke uitstroomroute voor mensen uit de maatschappelijke opvang richting één van de 14 Twentse gemeenten. Tijdens het experiment is met succes invulling gegeven aan coördinatie op de uitstroomroute. Het project leidt tot duurzame uitstroom, betere regionale spreiding en verbetert de samenwerking tussen de verschillende partijen. Daarom is het experiment structureel ingebed per 1-1-2024. De gemeenten en woningcorporaties werken hierin nauw samen. De woningcorporaties zetten gespecialiseerde intakepersoneel in en de centrumgemeenten Enschede en Almelo zorgen voor coördinatie op het uitstroomproces.

1.3 Omvorming maatschappelijke opvang

De gemeente Almelo, Humanitas onder Dak en Beter Wonen hebben met een intentieovereenkomst de ambitie gesteld om de maatschappelijke opvang duurzaam te transformeren naar maatschappelijk wonen. Deze omvorming omvat verschillende aspecten. Allereerst een fysieke omvorming van maatschappelijke opvang plekken naar zelfstandige woonunits. Hiermee geven we daklozen perspectief om zelfstandig te leven, met een eigen keuken en douche en passende op herstelgerichte ondersteuning. Daarnaast gebruiken we het proces om te leren met het toepassen van de principes uit het nationaal actieplan. Kenmerkend aan de omvorming is dat we meerdere typen voorzieningen met elkaar combineren in een gebouw, waardoor we flexibele, maatgerichte zorg kunnen bieden.

1.4 Nationaal Actieplan Dakloosheid

Het Nationaal Actieplan Dakloosheid vraagt ons om de focus te verleggen; van opvang, naar preventie en wonen met ondersteuning op maat. Op 5 december 2022 heeft de VNG namens alle Nederlandse gemeenten getekend voor een set afspraken voor het gezamenlijk terugdringen van dakloosheid. In het nationaal actieplan en de bestuurlijke afspraken staan zes principes centraal. Door in de praktijk te experimenteren met deze principes (zie paragraaf omvorming maatschappelijke opvang), ontwikkelen we kennis voor een nieuwe regionale beleidsvisie die aansluit bij de ambities van het nationaal actieplan. Hiervoor nemen we de komende 2 jaar de tijd.

2. Terugblik beschermd wonen

2.1 Van beschermd wonen naar beschermd thuis

In lijn met de adviezen van de Commissie Dannenberg streven we ernaar om beschermd wonen zoveel mogelijk te normaliseren in de wijk en zelfs thuis te organiseren. We bedden beschermd wonen zo veel mogelijk lokaal in, waar mogelijk aangepast aan de thuissituatie van de inwoner. Dit betekent dat beschermd wonen bestaat uit toezicht en begeleiding bij het dagelijks functioneren en dat intramuraal verblijf slechts wordt toegekend als dit noodzakelijk is.

Het betekent ook dat we inzetten op de lichtste vorm van ondersteuning (maatwerk of algemene voorziening). Als tijdelijk tóch beschermd wonen nodig is dan dient er, indien mogelijk, gewerkt te worden aan afbouw naar lichtere vormen van lokale zorg. Hier hebben we de afgelopen jaren op ingezet en dit zetten we voort.

2.2 Uitstel woonplaatsbeginsel voor het beschermd wonen

Het Rijk is per 1-1-2022 een traject gestart om de verantwoordelijkheid voor beschermd wonen naar alle gemeenten afzonderlijk door te decentraliseren. De rijksbijdrage beschermd wonen wordt vermoedelijk vanaf 1 januari 2025 in een periode van 10 jaar herverdeeld over het land. Hiermee worden tevens de beschikbare financiële middelen door gedecentraliseerd naar alle gemeenten afzonderlijk. Met het woonplaatsbeginsel wordt geregeld dat alle gemeenten voortaan verantwoordelijk zijn voor beschermd wonen voor de eigen inwoners. Er ligt hiervoor momenteel een wetsvoorstel. De termijn voor invoering is het afgelopen jaar voor de tweede maal verlengd. In de Centrumgemeenteregeling is vastgelegd dat vanaf de start van de invoering van het nieuwe objectieve verdeelmodel beschermd wonen, het regionale budget gevormd wordt door het samenvoegen van de middelen beschermd wonen die de regiogemeenten van het Rijk ontvangen. De maatschappelijke opvang wordt mogelijk later door gedecentraliseerd; hierover is landelijk nog geen besluit genomen.

3.Vervolg Regioplan Beschermd wonen en maatschappelijke opvang 2020-2023

3.1 Verlenging van het regioplan

Met de uitvoering van het regioplan zijn de afgelopen jaren resultaten geboekt. De gezamenlijke ketenaanpak heeft borging gekregen in een samenwerkingsovereenkomst en in de adviesgroep maatschappelijke opvang. In de samenwerking zullen alle partners elkaar op deze manier blijven vinden. Inhoudelijk wordt er vervolg gegeven aan projecten als het 'Experiment Uitstroom' en de 'Omvorming van de Maatschappelijke Opvang' waarbij de ambities uit het regioplan 2020-2023 verder worden gerealiseerd. Het college heeft daarom besloten om het huidige regioplan met twee jaar te verlengen.

3.2 Ontwikkeling nieuwe regionale beleidsvisie

Door in de praktijk aan te sluiten bij de ambities van het Nationaal Actieplan, ontwikkelen we kennis voor een nieuwe regionale beleidsvisie. Dit betekent dat de huidige 'Regiovisie Beschermd Wonen en Maatschappelijke Opvang (2022-2026)' tijdig vervangen zal worden. Het streven is om de nieuwe regionale visie aan te bieden in het tweede kwartaal van 2025. Daarna worden de nieuwe afspraken, voortvloeiend uit de nieuwe beleidsvisie, vastgelegd in een nieuw regioplan.

Hoogachtend,
Burgemeester en Wethouders van Almelo,
de secretaris, de burgemeester,

J. Dijkstra

M.M. van 't Veld

Regioplan

Beschermd wonen en maatschappelijke opvang 2020 t/m 2023

van de gemeenten Hellendoorn, Rijssen-Holten,
Tubbergen, Twenterand, Wierden en
Almelo (centrumgemeente)

Inhoud

1.	Inleiding	3
2.	Uitgangspunten	4
2.1	Landelijke ontwikkelingen	4
2.2	Afspraak werkwijze met centrumgemeente	5
3.	Visie op beschermd wonen en maatschappelijke opvang	6
3.1	Beschermd wonen.....	6
3.2	Maatschappelijke opvang.....	8
3.3	Relatie beschermd wonen en maatschappelijke opvang	9
3.4	Over wie gaat het?	9
4.	Beschermd wonen en maatschappelijke opvang in de regio Almelo	10
4.1	Beleid beschermd wonen.....	10
4.2	Doelgroep beschermd wonen	10
4.3	Aanbod beschermd wonen.....	10
4.4	Beleid maatschappelijke opvang	11
4.5	Doelgroep maatschappelijke opvang	11
4.6	Aanbod maatschappelijke opvang	11
5.	Werkwijze centrumgemeente Almelo beschermd wonen	13
5.1	Inleiding	13
5.2	Opbouw componenten beschermd wonen	13
5.3	Toegang tot beschermd wonen: Cimot.....	15
5.4	Contractmanagement en administratie	15
5.5	Toezicht kwaliteit	15
5.6	Toezicht calamiteiten	15
5.7	Afspraken over uitstroom	16
5.8	Inhoudelijke transformatie	16
6.	Werkwijze centrumgemeente Almelo maatschappelijke opvang	18
6.1	Definitie maatschappelijke opvang	18
6.2	De onderdelen van maatschappelijke opvang.....	18
7.	Planning regio Almelo 2020 tot en met 2023	19
7.1	Inleiding	19
7.2	Planning beschermd wonen 2020	19
7.3	Planning beschermd wonen 2021	20
7.4	Planning beschermd wonen 2022	21
7.5	Planning beschermd wonen 2023	21
7.6	Planning maatschappelijke opvang 2020	22
7.7	Planning maatschappelijke opvang 2021	22

bijlagen:

1. *Convenant Samenwerken aan beschermd wonen, opvang en zorg Twente 2015*
2. *Addendum voor subregio Almelo bij het Convenant in bijlage 1*
3. *Samenvatting integrale ketenaanpak maatschappelijke opvang*

1. Inleiding

Dit regioplan gaat over beschermd wonen en maatschappelijke opvang. Met de komst van de Wet maatschappelijke ondersteuning 2015 (Wmo) zijn de individuele gemeenten verantwoordelijk geworden voor deze taken. Per 1-1-2015 is echter landelijk afgesproken vooralsnog te werken met 43 centrumgemeenten. Dit betekent dat Almelo als centrumgemeente (financieel) verantwoordelijk is voor de uitvoering en kwaliteit van beschermd wonen en maatschappelijke opvang in Almelo, Hellendoorn, Rijssen-Holten, Tubbergen, Twenterand en Wierden.

Mede door de adviezen van de commissie Dannenberg “Van een beschermd wonen naar een beschermd thuis” wordt beschermd wonen vanaf 1 januari 2022 verder gedecentraliseerd naar alle gemeenten. Doel is om nog beter aan te sluiten op de lokale ondersteuningsketen. Maatschappelijke opvang blijft in ieder geval tot 2026 onder de werkwijze van de centrumgemeente vallen.

We werken in de subregio sinds 2015 samen o.b.v. het *Convenant Samenwerken aan beschermd wonen, opvang en zorg Twente 2015* (verder te noemen het Twents convenant) waarin afspraken tussen alle Twentse gemeenten zijn vastgelegd over de realisatie van beschermd wonen en maatschappelijke opvang in Twente. Ook de verantwoordelijkheden van de centrumgemeenten Enschede en Almelo en hun afstemming met de regiogemeenten staat hierin beschreven. In 2019 heeft de subregio Almelo een addendum bij het Twents convenant vastgesteld, om de afspraken te actualiseren (zie bijlagen 1 en 2).

De centrumgemeente Almelo bespreekt meerdere keren per jaar de gang van zaken rond beschermd wonen en maatschappelijke opvang in de stuurgroep centrumgemeentetaken. Hierin zijn de 6 gemeenten vertegenwoordigd door de wethouders WMO. Het doel van dit regioplan is om een overzicht en stand van zaken te bieden van beschermd wonen en maatschappelijke opvang in onze subregio. Ook heeft de stuurgroep centrumgemeentetaken diverse afspraken gemaakt over samenwerking in de subregio tot en met 2023. Daarbij heeft de stuurgroep een planning vastgesteld waarin die verdere samenwerking wordt beschreven en de voorbereiding van de situatie ná 2023 is opgenomen. Deze planning is dynamisch en zal de komende jaren waar nodig aangepast worden aan de actualiteit.¹

¹ Tijdens het opstellen van dit regioplan is de coronacrisis uitgebroken. Het lange termijn effect hiervan op de (aantallen) cliënten beschermd wonen en maatschappelijke opvang kunnen wij nu nog niet inschatten, maar dit wordt verwerkt in toekomstige actualisatie van onze planning.

2. Uitgangspunten

2.1 Landelijke ontwikkelingen

Bij het bepalen van onze regionale werkwijze rond beschermd wonen en maatschappelijke opvang is een aantal landelijke ontwikkelingen van belang.

Tot nu toe is de Wet langdurige zorg (Wlz) niet toegankelijk voor mensen met psychische problematiek. Dit gaat per 1-1-2021 veranderen. Dan wordt de Wlz opengesteld voor mensen met psychische problemen die nu vaak hun zorg ontvangen vanuit beschermd wonen. Deze **openstelling van de Wlz** zal ingrijpende gevolgen hebben, waarvan het effect nu nog niet geheel is in te schatten:

- Kwetsbare cliënten moeten in 2020 een aanvraag Wlz doen als ze per 1-1-2021 toegelaten willen worden. Dit zal effect hebben op deze mensen: onrust, wijziging financiën, vragen over indicatie en zorg etc.,
- Hun zorgaanbieders krijgen (soms voor het eerst) te maken met een zorgkantoor en dus met nieuwe/meerdere geldstromen waardoor ze nieuwe afwegingen zullen maken over hun doelgroep en contracten,
- De zorgkantoren krijgen te maken met nieuwe cliënten en zorgaanbieders en moeten hun aanbestedingsbeleid aanpassen,
- Gemeenten krijgen te maken met een kleinere doelgroep voor beschermd wonen en tegelijkertijd ook met een kleiner budget en mogelijk met een kleiner aanbod van beschermd wonen-plekken. Hoe groot de uitname uit het BW-budget voor de Wlz zal zijn is nog onbekend. De voorlopige uitname wordt in de mei-circulaire 2020 bekend en de laatste bijstelling achteraf in de meicirculaire 2022. Dit levert dus meerdere jaren inhoudelijke en financiële onzekerheid voor gemeenten op.

En al deze ontwikkelingen werken ook op elkaar in, waardoor de effecten nog lastiger in te schatten zijn.

Naast de openstelling van de Wlz wordt de verantwoordelijkheid voor beschermd wonen per 1-1-2022 dus **doorgedecentraliseerd** naar individuele gemeenten. Hiervoor heeft het ministerie voor VWS op voorstel van het VNG-bestuur 10 bouwstenen vastgesteld die dit proces moeten ondersteunen. Hoofdpijn is dat er vanaf 1-1-2022 een ingroeipad van 10 jaar komt, waarin stapsgewijs de inhoudelijke en financiële verantwoordelijkheid en financiën voor beschermd wonen verschuiven van centrumgemeente naar elke gemeente apart. Na 10 jaar is het **nieuwe financiële verdeelmodel** volledig ingevoerd. Er blijft een vorm van verplichte samenwerking voor beschermd wonen, maar de inhoud en vorm hiervan moet nog uitgewerkt worden. Wel is al bekend dat er met een verdeling van verantwoordelijkheid zal worden gewerkt: cliënten met een lopende indicatie beschermd wonen blijven per 1-1-2022 de verantwoordelijkheid van centrumgemeente en cliënten beschermd wonen die na die datum een nieuwe indicatie beschermd wonen krijgen vallen onder de verantwoordelijkheid van de gemeente waar zij wonen.

In het voorjaar van 2020 zullen landelijk de details van het nieuwe financiële verdeelmodel en het ingroeipad bekend worden gemaakt.

Voor maatschappelijke opvang geldt verder dat het kabinet het aantal dak- en thuislozen in Nederland fors wil terugdringen. Met een stevige aanpak met de ambitie: **niemand slaapt tegen zijn zin op straat en voor alle dak- en thuislozen is zo snel mogelijk een eigen woonplek met begeleiding beschikbaar.**

Ten slotte is er voor beschermd wonen en maatschappelijke opvang sprake van **landelijke toegankelijkheid**. Dit betekent dat een Nederlandse burger in principe in elke gemeente in Nederland een beroep kan doen op deze voorzieningen. Om dit in goede banen te leiden zijn hierover landelijke afspraken gemaakt tussen centrumgemeenten. Deze afspraken houden in dat als iemand een aanvraag voor beschermd wonen of maatschappelijke opvang

doet in een andere regio dan waar hij/zij vandaan komt, er onderzocht wordt waar de betreffende persoon de meeste kans op een succesvol zorgtraject heeft. In de subregio Almelo voldoen we aan de landelijke regels voor landelijke toegankelijkheid.

2.2 Afspraak werkwijze met centrumgemeente

Hiervoor zijn onder 2.1 de landelijke ontwikkelingen rond beschermd wonen en maatschappelijke opvang geschetst. Vooral bij beschermd wonen zijn de ontwikkelingen complex en de effecten hiervan op cliënten en zorgaanbieders moeilijk te voorspellen. Ook zijn veel landelijke randvoorwaarden nog niet duidelijk. ***Daarom spreken de gemeenten Almelo, Hellendoorn, Rijssen-Holten, Tubbergen, Twenterand en Wierden in dit regioplan af dat we in de regio Almelo in ieder geval tot en met 2023 zowel inhoudelijk als financieel blijven samenwerken aan beschermd wonen en maatschappelijke opvang met Almelo als centrumgemeente. Hiermee willen we als gemeenten zoveel mogelijk duidelijkheid verschaffen aan cliënten en zorgaanbieders en de rust zoveel mogelijk behouden binnen veranderende regelgeving.***

In dit regioplan is in hoofdstuk 7 een planning opgenomen met als doel om binnen de planperiode (2020 t/m 2023) tijdig te besluiten over de inhoudelijke en financiële werkwijze vanaf 1-1-2022 én de samenwerking vanaf 1-1-2024. Hierin kunnen dan wél de effecten van alle landelijke beleidswijzigingen meegenomen worden.

Hierbij zien we dit regioplan én de hierin opgenomen planningen als flexibele instrumenten. Deze worden bijgesteld als de samenwerkende gemeenten dit nodig vinden op basis van landelijke, regionale en/of plaatselijke ontwikkelingen.

3. Visie op beschermd wonen en maatschappelijke opvang

3.1 Beschermd wonen

Wettelijke definitie

Volgens de wettelijke definitie is beschermd wonen het *“Wonen in een accommodatie van een instelling met daarbij behorende toezicht en begeleiding, gericht op het bevorderen van zelfredzaamheid en participatie, het psychisch en psychosociaal functioneren, stabilisatie van een psychiatrisch ziektebeeld, het voorkomen van verwaarlozing of maatschappelijke overlast of het afwenden van gevaar voor de cliënt of anderen, bestemd voor personen met psychische of psychosociale problemen, die niet in staat zijn zich op eigen kracht te handhaven in de samenleving.”*

Wettelijke criteria zijn dus dat het gaat om volwassen personen met psychische of psychosociale problemen die toezicht en begeleiding nodig hebben om zich te handhaven in de samenleving. Het bieden van toezicht en begeleiden van cliënten beschermd wonen gebeurt in de praktijk vaak in accommodaties van een instelling, maar dit hoeft niet.

Visie Dannenberg

De Commissie Dannenberg stelt de sociale inclusie van mensen met een psychische kwetsbaarheid centraal. De commissie benoemt hierbij burgerschap, zelfbepaling, perspectief en een positieve kijk op veerkracht en herstelvermogen als belangrijke pijlers. Zij adviseert om beschermd wonen zoveel mogelijk te normaliseren en in de wijk en zelfs thuis te organiseren.

Wij nemen dit advies over en zien beschermd wonen als zo veel mogelijk lokaal ingebed aanbod, waar mogelijk aangepast aan de thuissituatie van de inwoner. Dit heeft tot gevolg dat beschermd wonen volgens ons altijd bestaat uit toezicht en begeleiding bij het dagelijks functioneren. Intramuraal verblijf wordt slechts toegekend als dit noodzakelijk is.

Verder betekent dit dat we altijd streven naar de lichtste vorm van ondersteuning (maatwerk of algemene voorziening) en als tijdelijk tóch beschermd wonen nodig is, dan dient er, indien mogelijk, gewerkt te worden aan afbouw naar lichtere vormen van lokale zorg.

Onze visie

Dit brengt ons tot de volgende definitie van beschermd wonen in onze regio:

Beschermd wonen is “toezicht en begeleiding, gericht op het bevorderen van zelfredzaamheid en participatie, het psychisch en psychosociaal functioneren, stabilisatie van een psychiatrisch ziektebeeld, het voorkomen van verwaarlozing of maatschappelijke overlast of het afwenden van gevaar voor de cliënt of anderen, bestemd voor personen met psychische of psychosociale problemen waardoor ze ongepland en 24-uur per dag een beroep moeten kunnen doen op begeleiding. Deze begeleiding kán plaatsvinden in een accommodatie van de zorgaanbieder, maar dit hoeft niet.”

Doel voor onze psychisch kwetsbare inwoners is dus zo veel mogelijk behoud van of herstel naar een gewoon leven en gewoon burgerschap, zodat mensen voelen: “ik hoor erbij, ik kan meedoen”.

Onze visie in praktijk

Voorgaande visie brengen wij nu al in praktijk. Alle gemeenten nemen hun verantwoordelijkheid en hebben zorgaanbieders binnen hun grenzen die beschermd wonen aanbieden. Hierdoor is het vaak al mogelijk om beschermd wonen dicht bij huis te verzorgen. Wel worden deze mogelijkheden soms plaatselijk beperkt door de omvang van de aanwezige doelgroep, de schaalgrootte van de gemeente en de behoefte aan een specialistische vorm van beschermd wonen die niet overal aanwezig kan zijn.

In praktijk onderscheidt onze definitie van beschermd wonen zich van andere, plaatselijke WMO-zorg door de psychische problematiek die bij cliënten beschermd wonen voorliggend is. En doordat de zorgvraag van cliënten beschermd wonen onplanbaar en niet uit te stellen is. Daardoor moet de zorg binnen beschermd wonen dag en nacht oproepbaar of aanwezig zijn.

3.2 Maatschappelijke opvang

Inleiding

Dak- en thuisloosheid is niet erg zichtbaar in de regio Almelo, wel is de druk op de opvang groot: er verblijven elk jaar 200 mensen en er zijn 300 mensen dreigend dakloos. Maar er hoeft niemand op straat te slapen en er is weinig overlast. Toch zijn we niet tevreden, want we willen mensen niet in de opvang, de wijze waarop we de opvang organiseren is op termijn te duur en de mensen in de opvang krijgen niet wat ze nodig hebben. Daar richt onze aanpak zich op.

Integrale ketenaanpak

In de centrumregio Almelo is een aantal jaren geleden de ambitie geformuleerd door de centrumgemeente, de betrokken zorgpartijen en de woningcorporaties om te komen tot een integrale ketenaanpak voor de maatschappelijke opvang. Dit is vertaald naar het project Integrale Ketenaanpak Maatschappelijke Opvang voor de periode september 2018 – september 2020: zie bijlage 3 voor het plan van aanpak.

Betrokken partijen zijn de 6 regiogemeenten, de woningcorporaties in de regio Almelo, Humanitas onder Dak, Tactus, Leger des Heils, RIBW en Dimence. In 2018 is gestart met een onderzoek en het opstellen van een Doel-Inspanningen-Netwerk. In 2019 zijn de inspanningen (vanaf hier ‘oplossingen’) uitgewerkt die nodig zijn om de beoogde resultaten te bereiken. In 2020 brengen we in beeld wat de effecten zijn van de oplossingen en implementeren we de oplossingen in de keten van de maatschappelijke opvang in regio Almelo.

Onze visie

Almelo kent grootstedelijke problematiek als het gaat om dak- en thuislozen, er zijn relatief veel mensen die dak- en thuisloos zijn of dreigen te worden. Bij veel van hen is sprake van problemen op het gebied van wonen, verslaving, psychische problematiek, verstandelijke beperking, inkomsten, schulden en overlast.

Dak- en thuislozen geven soms overlast en brengen maatschappelijke kosten (uitkering, zorg, hulpverlening) met zich mee. Dak- en thuislozen zelf bevinden zich vaak op mensonterende plekken en zijn vaak volledig afhankelijk. Dat past niet in onze visie. Dat is dat iedereen zoveel mogelijk zelfredzaam is en alleen een beroep doet op maatschappelijke voorzieningen als het echt niet anders kan. Tegelijkertijd is er het besef dat iedereen dak- of thuisloos kan raken. Ons beleid is gericht op het vergroten van het welbevinden van kwetsbare inwoners, dus ook van dak- en thuislozen. We richten ons op de drie basisbehoeften van mensen: autonomie, competentie en betrokkenheid. En uiteraard op wonen en inkomen.

Voor dak- en thuislozen is dat welbevinden ver weg, maar niet onbereikbaar. Maar hoe komen we daar? De klassieke opvang helpt daar niet in. Daarom willen we minder mensen in de opvang. Dat is ons hoofddoel. Samen met de ketenpartners heeft centrumgemeente Almelo in kaart gebracht wat wel helpt. Uitgangspunt is dat niemand op straat hoeft te slapen en dat we streven naar een eigen woonplek voor iedereen. Ander uitgangspunt is dat dak- en thuislozen ook inwoners zijn, weliswaar in problematische situaties, maar ook altijd mensen met basisbehoeften voor welbevinden.

We zien een problematiek met meerdere knelpunten en veel betrokkenen in opeenvolgende momenten in het leven van kwetsbare inwoners. Onze aanpak is daarom een integrale ketenaanpak, samen met alle betrokken partijen. Bij de aanpak hebben we te maken met het volgende probleem: voorzieningen stromen vol, doorstroom stukt en uitstroom lukt niet. We verwachten een toename van het aantal dak- en thuislozen als we blijven doen wat we doen. Zowel menselijk als financieel gezien is dat een probleem.

Voor een daling is een vernieuwende integrale, ketenaanpak nodig, gericht op preventie. We redeneren vanuit de betrokkene en zien de keten als het geheel van woonsituaties met zo nodig een oplopende mate van ondersteuning. Beoogde effecten zijn een beter perspectief voor dak- en thuislozen (wonen, inkomen, daginvulling, social netwerk), meer maatschappelijke acceptatie, lagere zorgkosten, een betere leefbaarheid en veiligheid in de binnenstad, minder interventies door politie en justitie, en minder druk op de opvang. Zie bijlage 3 voor de uitgebreide toelichting op de integrale ketenaanpak Maatschappelijke Opvang. .

3.3 Relatie beschermd wonen en maatschappelijke opvang

Waar bij beschermd wonen de psychische problematiek de belangrijkste aanleiding tot ondersteuning is, is dit bij maatschappelijke opvang de psychosociale problematiek met dak- of thuisloosheid tot gevolg. Vanzelfsprekend is hierbij sprake van overlap in problematiek en in doelgroep. Ook is er sprake van doorstroom van cliënten maatschappelijke opvang naar beschermd wonen, als opstap naar meer zelfstandige woonvormen. Wij werken actief aan uitstroom vanuit beschermd wonen; zie paragraaf 5.7 voor onze werkwijze. En we proberen - door de hiervoor beschreven integrale aanpak instroom in maatschappelijke opvang en beschermd wonen - dak- en thuisloosheid en daarmee escalatie van psychische problemen zoveel mogelijk te voorkomen. Hiermee beogen we inwoners zoveel mogelijk te helpen om hun problemen (zoals schulden, verslaving én psychische problematiek) in hun eigen omgeving op te lossen. Hierdoor escaleren problemen minder, gaan we ervan uit dat er op termijn minder plekken maatschappelijke opvang en beschermd wonen nodig zijn en blijven de nog aanwezige plekken zoveel mogelijk beschikbaar voor wie dit echt niet anders kan.

3.4 Over wie gaat het?

In dit hoofdstuk hebben we onze visie op beschermd wonen en maatschappelijke opvang en de relatie tussen deze twee vormen van zorg beschreven. Dit geeft ons richting bij het vormgeven van de zorg, maar geen inzicht in de doelgroep waarvoor we werken. Deze doelgroep blijkt zeer divers; van jong tot oud en met heel veel verschillende achtergronden. Veel inwoners die gebruik moeten maken van beschermd wonen en/of maatschappelijke opvang, doen dit tijdelijk. Ze kunnen met hulp van deze zorg hun eigen kracht hervinden en na verloop van tijd weer zelfstandig functioneren. Voor een beeld van de diverse doelgroep hierbij 2 voorbeelden uit de praktijk, Petra en Hans.

Petra is 19 jaar en heeft ADHD en Borderline. Om hiermee “om te kunnen gaan” is ze drugs gaan gebruiken. Hierdoor werden de dagelijkse problemen alleen maar groter. Om dit op te lossen is ze beschermd gaan wonen. Hierdoor heeft ze na verloop van tijd geleerd haar psychische problemen onder ogen te zien, is de relatie met haar ouders verbeterd, gaat ze weer naar school en staat ze open voor meer specialistische hulp.

Hans is 50 jaar. Hij had een eigen bedrijf, maar dit ging failliet. Hierdoor kwam hij op straat te staan en strandde zijn huwelijk. Hans raakte verslaafd aan alcohol en drugs en ging dealen. Via de nachtopvang heeft hij hulp gekregen om zijn verslaving onder controle te krijgen. Hij huurt nu weer zelfstandig en maakt nog gebruik van de verslaafdenzorg en de inloop voor dagritme en sociale contacten.

4. Beschermd wonen en maatschappelijke opvang in de regio Almelo

4.1 Beleid beschermd wonen

Hiervoor is de visie op beschermd wonen in de regio Almelo beschreven. En zoals ook benoemd werken we actief aan het voorkomen van instroom in en het bevorderen van uitstroom uit beschermd wonen. Tegelijkertijd streven we door actief en preventief toezicht naar zorg van zo hoog mogelijke kwaliteit voor de inwoners die tóch gebruik moeten maken van beschermd wonen. Hierbij willen we dat beschermd wonen-zorg zo goed mogelijk past bij de cliënt, omdat dit het positieve resultaat van de ondersteuning ten goede komt. Verder is van belang dat beschermd wonen, net als andere Wmo-zorg, ondersteuning van tijdelijke aard is. Bedoeld om cliënten te helpen zich weer meer zelfstandig te leren redden in onze maatschappij, eventueel met lichtere vormen van ondersteuning.

4.2 Doelgroep beschermd wonen

Eind 2019 waren er in de regio Almelo 320 cliënten die beschermd wonen als zorg in natura (ZIN) ontvingen, 22 cliënten die beschermd wonen in de vorm van een persoonsgebonden budget (PGB) verzilverden en stonden er 27 mensen op de wachtlijst².

De groep cliënten die in de regio Almelo gebruik maakt van beschermd wonen is zeer gevarieerd in leeftijd, aard van de problematiek, lengte van het zorgtraject en dus ook in de verzilveringsvorm. De leeftijd van cliënten varieert van 18 tot ver in de 80 jaar. Verwachting is wel dat door de openstelling van de Wlz de oudere groep die relatief lange indicaties heeft veelal de overstap naar de Wlz zal maken. Dat betekent voor de doelgroep beschermd wonen in onze regio naar verwachting dat de gemiddelde leeftijd en lengte van indicatie zal dalen.

4.3 Aanbod beschermd wonen

Zo gevarieerd als de doelgroep voor beschermd wonen is ook de variatie van aanbieders. Iedere aanbieder die aan de eisen van centrumgemeente Almelo aan kwaliteit van zorg en financiële continuïteit voldoet kan in aanmerking komen voor bekostiging beschermd wonen. Vervolgens gaat de werkelijke betaling van zorg pas lopen bij feitelijke start van de zorg voor een cliënt.

Door deze werkwijze bekostigen we in de regio Almelo zorg door ongeveer 30 aanbieders beschermd wonen en zijn de plaatsen waar beschermd wonen wordt verzorgd zeer gevarieerd. Van begeleiding in de eigen woning tot wonen in een kleinschalige zorgboerderij buitenaf tot wonen in een appartementengebouw waar tientallen zorgcliënten wonen. Ook de inhoud van de zorg varieert, afhankelijk van de doelgroep waar de zorgaanbieder in gespecialiseerd is.

Zoals eerder gemeld nemen alle gemeenten in de regio Almelo hun verantwoordelijkheid in het bieden van beschermd wonen. Dit is terug te zien in onderstaande tabel met de verdeling van cliënten beschermd wonen ZIN over de regio (cijfers van dec. 2019):

	Almelo	Hellendoorn	Rijssen-Holten	Tubbergen	Twenterand	Wierden	overig	totaal
Aantal cliënten ZIN	202	27	30	14	35	7	5	320
Aantal cliënten wachtlijst	10	6	3	0	3	4	1	27 ³

² Deze aantallen zijn een momentopname en kunnen snel variëren. Ook kan er enige overlap in de aantallen zitten, omdat er enkele cliënten zijn die bv. zorg krijgen van verschillende aanbieders of in verschillende vormen tegelijk.

³ Het aantal personen op de wachtlijst is redelijk stabiel en ligt meestal tussen de 30 en 40. Het betreft een kwantitatieve én kwalitatieve wachtlijst. Zo zijn er relatief weinig plekken voor jongeren (kwantitatief) maar willen cliënten soms ook een specifieke aanbieder terwijl er wel een plek voor ze is (kwalitatief).

4.4 Beleid maatschappelijke opvang

Hiervoor is de visie op maatschappelijke opvang in de regio Almelo beschreven. En zoals ook benoemd werken we actief aan het voorkomen van instroom in, een snellere doorstroom van en het bevorderen van uitstroom uit maatschappelijke opvang. We werken daarin met de zorgpartijen Humanitas onder Dak, Tactus, Dimence, Jarabee, Leger des Heils en de woningcorporaties verenigd in de Vereniging WoON Twente en de regiogemeenten.

4.5 Doelgroep maatschappelijke opvang

De doelgroep van maatschappelijke opvang zijn mensen met psychosociale en psychische problematiek met een problematische woonsituatie. Onderzoek in de subregio Almelo laat zien dat mensen ook te maken hebben met verslavingsproblemen (alcohol en drugs) en schulden. We maken onderscheid in dreigend en feitelijk dak- en thuislozen. De eerste groep betreft mensen die nog wel een thuis hebben, maar die dat dreigen te verliezen. Hieronder vallen ook de zorgwekkende zorgmijders. De feitelijk dak- en thuislozen hebben geen vaste verblijfplaats en verblijven (soms of regelmatig) in een opvangvoorziening. Er verblijven elk jaar 200 mensen in een opvangvoorziening en er zijn 300 mensen dreigend dakloos.

4.6 Aanbod maatschappelijke opvang

We zetten voor maatschappelijke opvang drie soorten voorzieningen in: dak- en thuislozenopvang, openbare geestelijke gezondheidszorg en sociale verslavingszorg. Hieronder een overzicht van zorgsoorten, doelen, de voorzieningen en de beschikbaarheid.

Opvang en woonbegeleiding

Doel: beter perspectief voor en minder overlast van de mensen op straat, gericht op tijdelijke opvang, participatie via dagbesteding, een betere gezondheid en begeleiding naar zelfstandig wonen.

Voorzieningen:

- 24-uursopvang inclusief begeleiding: 20 plekken + 2 crisisopvang (Adastraat Almelo)
- talentontwikkeling bewoners 24-uursopvang: gemiddeld 10 personen (Hagengracht Almelo)
- nachtopvang: 7 plekken (Westerstraat Almelo)
- TOB jongerenopvang inclusief begeleiding: 4 plekken (Enschede)
- Nazorg begeleiding eerste 12 maanden na uitstroom (ambulant)
- dagloon voor mensen op straat: gemiddeld 20 personen (Hagengracht Almelo)
- straathoekwerk
- woonbegeleiding: 10 adressen in regio Almelo (ambulant)

Aanpak jongeren met lastige thuissituatie

Doel: voorkomen van dak- en thuisloosheid bij jongeren en bevorderen van het behalen startkwalificatie ROC.

Voorzieningen:

- woon- en begeleidingsvoorziening KamerRaad, 9 plekken (Centrumplein Almelo)

Sociale verslavingszorg

Doel: het wegnemen van belemmeringen bij talentontwikkeling van alcohol- en drugsverslaafden. Het voorkomen van escalatie/cumulatie van problemen en huisuitzettingen bij zorgmijdende mensen met verslavingsproblematiek. Verder voorkomen van verergering van verslaving.

Voorzieningen:

- opvang/zorg incl. gebruikersruimte: Wierdensestraat Almelo

- herstel en zelfhulp
- ondersteuning (opvoeding, ouders)
- outreachende hulpverlening; onderdeel van bemoeizorg
- casemanagement/begeleiding
- zorgcoördinatie
- medische heroïneverstrekking: Ripperdastraat Enschede, gemiddeld 4 personen uit regio Almelo
- preventieactiviteiten in elke regiogemeente

GGZ ondersteuning

Doel: het ondersteunen van mensen met psychiatrische problematiek naar een stabiele (woon)situatie.

Voorzieningen:

- bemoeizorg (ambulant)
- passantenplaatsen: 6 plekken voor zes weken, Brugstraat Almelo.

5. Werkwijze centrumgemeente Almelo beschermd wonen

5.1 Inleiding

In hoofdstuk 4 is de doelgroep en het aanbod van beschermd wonen beschreven. In dit hoofdstuk beschrijven we hoe we beschermd wonen in de praktijk vormgeven. Hoe werken de toegang en indicaties, hoe houden we toezicht op kwaliteit van de zorg en hoe werken we actief aan een succesvolle uitstroom uit beschermd wonen? Hierbij zoomen we dus in op de maatwerkvoorziening beschermd wonen onder de Wmo, maar belangrijk is om op te merken dat cliënten beschermd wonen soms ook te maken hebben met andere wetten (zoals de zorgverzekeringswet, andere Wmo-onderdelen etc.).

5.2 Opbouw componenten beschermd wonen

Binnen de centrumgemeente Almelo kan de voorziening beschermd wonen bestaan uit de volgende componenten:

- Ondersteuning zelfstandig leven (OZL)
- Ondersteuning maatschappelijke deelname incl. vervoer (OMD)
- Woonvoorziening

De verschillende componenten worden indien noodzakelijk toegekend. De component OZL maakt echter altijd deel uit van de voorziening beschermd wonen. De toekenning van de componenten kan in de vorm van Zorg in Natura (ZIN) of in de vorm van een persoonsgebondenbudget (PGB). We zijn in de regio Almelo terughoudend met de toekenning van PGB's beschermd wonen, omdat het beheer van een eigen zorgbudget eigenlijk niet past bij de problemen van cliënten beschermd wonen.

5.2.1 Ondersteuning zelfstandig leven (OZL)

Deze component maakt altijd deel uit van de indicatie beschermd wonen. Hierbij zijn drie varianten mogelijk, namelijk:

- Standaard begeleiding en toezicht
- Intensieve begeleiding en toezicht
- Zeer intensieve begeleiding en 24-uurs toezicht

We spreken over **standaard begeleiding** als de cliënt wordt geholpen bij de indeling van de dag en bij het omgaan met zijn beperkingen. Begeleiding heeft dagelijks contact met de cliënt om er voor te zorgen dat deze zo goed mogelijk in evenwicht blijft en leert omgaan met mindere perioden en om te kijken hoe cliënt zich kan ontwikkelen. Standaard begeleiding betekent minimaal 8 uren begeleiding per week. De begeleider hoeft niet steeds op dezelfde locatie als de cliënt aanwezig zijn, maar wel snel ter plaatse kunnen zijn. De richtlijn voor de aanrijtijd is hierbij 15 minuten.

Van **intensieve begeleiding** is sprake wanneer de psychische gesteldheid van cliënt dermate instabiel of zwaar is dat de intensiteit (en daarmee ook de nabijheid en het toezicht) van de begeleiding hoog is. Begeleiding biedt veel structuur, beschermt cliënt en zorgt voor veiligheid. Toezicht op inname en het in beheer hebben van medicatie maakt ook onderdeel uit van deze variant. Intensieve begeleiding betekent minimaal 11 uren begeleiding per week. Ook hierbij is de richtlijn voor de aanrijtijd 15 minuten.

Zeer intensieve begeleiding kan worden toegekend bij meervoudige problematiek, waarbij behoefte is aan zeer regelmatige begeleiding, persoonlijke verzorging en/of verpleging, voor zover het zorgkantoor of de zorgverzekering hiervoor niet aanspreekbaar is. Cliënt heeft 'hand in hand' begeleiding en permanent toezicht nodig, waarbij de zorgaanbieder op elk moment van de dag weet waar de cliënt verblijft. Dit betekent 24-uurs toezicht en aanwezigheid van begeleiding.

De cliënt heeft een combinatie van beperkingen en aandoeningen, zoals ernstige psychiatrische problemen en een lichamelijke ziekte, een lichamelijke of verstandelijke

handicap. Naast deze beperkingen is sprake van gedragsproblemen, verslavingen, problematische schulden en/of justitiële problemen. De begeleiding moet zeer intensief zijn als er bij de cliënt sprake is van een grote onvoorspelbaarheid van gedrag waardoor er niet of nauwelijks volgens protocollen en richtlijnen kan worden gehandeld. Zeer intensieve begeleiding betekent minimaal 18 uren begeleiding per week.

5.2.2 Ondersteuning maatschappelijke deelname (OMD)

OMD betreft het bieden van een structurele en zinvolle daginvulling op basis van een welomschreven doel, waar mogelijk gericht op werk of opleiding en bijdragend aan het creëren van dagstructuur. Hierbij wordt zoveel mogelijk gebruik gemaakt van algemene voorzieningen. Daarnaast dient de dagbesteding ook passend te zijn. Dit betekent een goede afweging tussen de wensen van de cliënt versus de doelmatigheid voor de aanbieder, voldoende deskundige begeleiding op de dagbestedingslocatie (aangevuld met informele hulp) en afgestemd op de individuele begeleidingsdoelstellingen. Gezamenlijke groepsmomenten zoals eten en koffiedrinken vallen hier niet onder.

5.2.3 Woonvoorziening

Hierbij zijn drie varianten mogelijk, namelijk: verblijf; compensatie huurlasten en –risico of de cliënt voorziet zelf in woonruimte.

Verblijf

De component verblijf wordt toegekend als de zorgaanbieder:

1. de cliënt woonruimte en bijbehorende voorzieningen biedt binnen de eigen instelling én
2. vóór 1-1-2015 een zorgaanbieder was in de zin van de AWBZ.

Zie voor een omschrijving van de voorzieningen die onder “verblijf” vallen het beleidskader beschermd wonen Twente.

Compensatie huurlasten en –risico

Aan de zorgaanbieder die vóór 1-1-2015 zorg leverde via een persoonsgebonden budget en waarbij cliënten zelf huur betalen kan een compensatie huurlasten en -risico worden toegekend. Hierbij is dan geen sprake van de component verblijf. De toeslag is bedoeld om de huuropbrengst c.q. -risico te compenseren wanneer de draagkracht van de cliënt hierin onvoldoende voorziet.

Voor elk van de hierboven genoemde voorzieningen is een maximum tarief vastgesteld.

Zelfvoorzienend

Wanneer een cliënt zelf huurt van een derde (niet zijnde de zorgaanbieder) komt de zorgaanbieder niet in aanmerking voor de componenten verblijf of compensatie huurlasten.

5.2.4 Toeslag bijzondere omstandigheden

Er kunnen zich omstandigheden rond de zorg, de begeleiding, de dagbesteding en/of het verblijf van een cliënt beschermd wonen voordoen waarin voorgaande componenten niet voorzien. Is dit het geval dan kan in uitzonderingsgevallen een toeslag bijzondere omstandigheden worden toegekend. Zorgaanbieder dient hiertoe een onderbouwde aanvraag in bij het Cimot⁴ waarin wordt toegelicht waarom de specifiek te nemen extra maatregel of te bieden zorg nodig is. De hoogte van deze toeslag wordt bepaald door de centrumgemeente Almelo.

⁴ Zie paragraaf 5.3

Overzicht aantallen indicaties (peildatum dec. 2019)

	OZL standaard	OZL intensief	OZL zeer intensief	OMD	verblijf	Compensatie huurlasten	totaal
Aantal cliënten ZIN	154	145	21	131	193	127	320

5.3 Toegang tot beschermd wonen: Cimot

Binnen de centrumgemeente Almelo worden de indicaties voor beschermd wonen in de regio Almelo afgegeven door een team van casemanagers die werken onder de naam Cimot. De overige taken van de casemanagers van het Cimot zijn:

- volgen van het zorgtraject per cliënt,
- afstemmen met zorgaanbieders over het resultaat van zorgtrajecten,
- overdracht van cliënten naar andere vormen van zorg,
- overleggen met andere (centrum)gemeenten over cliënten die verhuizen uit of naar onze regio
- bijdrage aan vertaling praktijkgevallen naar beleid

5.4 Contractmanagement en administratie

De contractmanager is binnen centrumgemeente Almelo het eerste aanspreekpunt voor zorgaanbieders als het gaat over:

- het opstellen van uitvoeringsovereenkomsten en beschikkingen,
- het voeren van voortgangsgesprekken met zorgaanbieders,
- het informeren van nieuwe zorgaanbieders,
- het afstemmen van ontwikkelingen rond contracten voor andere vormen van zorg,
- het onderhouden van contact met de gemeentelijke administratie, die de indicaties van cliënten beschermd wonen verwerken in de financiële systemen en zorgen dat zorgaanbieders beschermd wonen op basis hiervan betaald worden. Ook wordt contact onderhouden met het Centraal Administratie Kantoor in verband met het innen van de eigen bijdragen van cliënten.

5.5 Toezicht kwaliteit

Centrumgemeente Almelo hecht veel waarde aan de kwaliteit van zorg. Daarom voeren wij preventief kwaliteitsonderzoek uit onder aanbieders van beschermd wonen. Doel hiervan is om vast te stellen of het aanbod beschermd wonen en de bedrijfsvoering aan onze eisen voldoet en om zorgaanbieders te wijzen op eventuele verbeterpunten. De preventieve onderzoeken worden uitgevoerd door de toezichthouder kwaliteit. Verdere taken van deze functionaris zijn:

- het uitvoeren van onderzoek naar de uitvoering van zorg n.a.v. klachten of signalen,
- het adviseren over vervolgstappen o.b.v. het preventief onderzoek,
- het rapporteren over bovenstaande.

5.6 Toezicht calamiteiten

Als er zich calamiteiten of geweld voordoen bij het uitvoeren van beschermd wonen, dan dient de zorgaanbieder dit te melden bij de toezichthouder calamiteiten en geweld van de centrumgemeente Almelo. Het gaat hierbij volgens de WMO om incidenten of geweld waarbij de veiligheid van de cliënt beschermd wonen in gevaar is. Verdere taken van de toezichthouder calamiteiten en geweld zijn:

- het uitvoeren van onderzoek n.a.v. meldingen van calamiteiten en geweld binnen beschermd wonen,
- het monitoren en beoordelen van de vervolgstappen die een zorgaanbieder neemt na het incident,
- het adviseren over vervolgstappen o.b.v. het onderzoek,
- het rapporteren over voorgaande punten.

5.7 Afspraken over uitstroom

Werkwijze

In de subregio Almelo streven we er naar om mensen die voor kortere of langere tijd gebruik moeten maken van beschermd wonen, zodra dit kan, door te laten stromen naar lichtere vormen van zorg in hun eigen gemeente. Hierover hebben we, in overleg met de regiogemeenten, samen met centrumgemeente Enschede afspraken gemaakt met de vereniging WOON Twente én met de zorgaanbieders beschermd wonen. In de vereniging WOON Twente zijn alle woningcorporaties in Twente verenigd. De afspraken over uitstroom vanuit beschermd wonen gelden dus ook voor alle gemeenten, alle zorgaanbieders beschermd wonen én alle woningcorporaties in Twente. Het doel van de afspraken is om door samenwerking de overgang van inwoners vanuit beschermd wonen naar zelfstandig wonen zo soepel en succesvol mogelijk te laten verlopen. Hiertoe is een werkwijze afgesproken waarin alle samenwerkende organisaties hun rol en verantwoordelijkheden hebben en actief met elkaar afstemmen. De afspraken binnen deze werkwijze zijn:

- het Cimot heeft medewerkers met de specialisatie wonen waar de informatie van/over cliënten die kunnen uitstromen uit beschermd wonen (kenmerken cliënt, zorgvraag en woonbehoefte) samenkomt;
- zorgaanbieders informeren hun cliënten, als zij daaraan toe zijn, actief over de afspraken over uitstroom naar een woning van een woningcorporatie. Dit om cliënten perspectief te bieden op het doel van het traject beschermd wonen én om te voorkomen dat een cliënt zich zonder enig overleg inschrijft voor een woning die bv. qua omgeving of financiën niet passend is;
- cliënten die kunnen uitstromen melden zich in overleg met hun zorgaanbieder bij de woonmedewerker van het Cimot;
- de woonmedewerker bekijkt en beoordeelt de aanvraag in overleg met betrokkenen;
- bij goedkeuring door de woonmedewerker van het Cimot vindt aanmelding bij de woningcorporatie plaats. Dit is in principe in de gemeente van herkomst, tenzij er goede argumenten zijn om elders te gaan wonen;
- de woningcorporatie biedt de cliënt binnen 6 maanden na aanmelding bij Cimot-wonen een passende woning aan;
- de gemeente waar de cliënt gaat wonen zorgt, aansluitend op beschermd wonen, voor ten minste 1 jaar passende zorg vanuit het WMO-maatwerk.

Resultaat van deze werkwijze

De hiervoor beschreven werkwijze is in de loop van 2017 opgestart en blijkt succesvol. Sinds de start zijn er 64 mensen via deze werkwijze uitgestroomd naar een woning van één van de woningcorporaties. Bij 62 van hen loopt dit, ook na langere tijd, goed en bij 2 is dit niet goed gegaan. Dit blijkt uit één uithuisplaatsing en één terugplaatsing in beschermd wonen.

Naast uitstroom via dit traject zijn er in dezelfde periode 24 mensen uitgestroomd op een andere manier, bv. naar een eigen huis, naar ouders, door te gaan samenwonen of door verhuizing naar een andere regio.

5.8 Inhoudelijke transformatie

In dit hoofdstuk is de huidige werkwijze rond beschermd wonen in de subregio Almelo beschreven. Almelo zet zich als centrumgemeente continu in om deze werkwijze uit te voeren en daarmee beschermd wonen, in overleg met cliënten, zorgaanbieders en regiogemeenten, zo goed mogelijk te faciliteren.

Verder werkt de centrumgemeente aan de inhoudelijke doorontwikkeling van de componenten van de voorziening beschermd wonen. Zo is de component OZL in de afgelopen periode herzien en is de planning om in 2020/2021 de componenten OMD en woonvoorziening inhoudelijk te evalueren en, indien nodig, te herzien.

Ten slotte is het belangrijk om spreiding van locaties beschermd wonen over de subregio te behouden en het WMO-maatwerk per gemeente in de hele subregio zo goed, flexibel én preventief mogelijk te organiseren. Hierdoor kan de instroom in beschermd wonen wellicht nog verder worden beperkt, kan de uitstroom steeds soepeler plaatsvinden en kan passende zorg dichtbij huis worden gegeven. Hierdoor kunnen we het zorgdoel voor onze inwoners met psychische problemen waar maken: passende tijdelijke hulp bieden, in de eigen woonomgeving als dit mogelijk is en in een locatie van een zorgaanbieder als dit nodig is.

6. Werkwijze centrumgemeente Almelo maatschappelijke opvang

6.1 Definitie maatschappelijke opvang

Maatschappelijke opvang bestaat uit drie onderdelen: opvang, sociale verslavingszorg en openbare geestelijke gezondheidszorg.

Maatschappelijke opvang is bedoeld voor inwoners met psychische of psychosociale problematiek. Psychosociale problematiek is aan de orde:

1. Wanneer er sprake is van ernstige beperkingen in de sociale redzaamheid.
2. Wanneer er sprake is van een ernstige (psychische) ontwrichting van de cliëntsituatie in relatie tot zijn sociale omgeving en deze ontwrichting kan leiden tot ernstige participatieproblemen voor deze cliëntsituatie. De beperkingen spelen zich met name af op het terrein van de zelfredzaamheid.

Opvang is volgens de WMO: “Onderdak en begeleiding voor personen die de thuissituatie hebben verlaten, al dan niet in verband met risico's voor hun veiligheid als gevolg van huiselijk geweld, en niet in staat zijn zich op eigen kracht te handhaven in de samenleving”.

6.2 De onderdelen van maatschappelijke opvang

Sociale verslavingszorg

Dit is het scheppen van voorwaarden voor het voorkomen van verslaving en voor maatschappelijk herstel en (geleidelijke) participatie (naar vermogen) van verslaafden. Het gaat daarbij niet om de behandeling van verslaving.

Openbare geestelijke gezondheidszorg

Dit is zorg en ondersteuning voor mensen met psychische en psychosociale problematiek die moeite hebben zichzelf te redden in de samenleving of de samenleving tot last zijn. Hieronder valt de bemoeizorg voor zorgwekkende zorgmijders.

Project Integrale ketenaanpak maatschappelijke opvang

Centrumgemeente Almelo (voor de zes gemeenten in de regio Almelo), zorgpartijen en de woningcorporaties in de regio ontwikkelen samen een integrale ketenaanpak maatschappelijke opvang. Onderstaande ontwikkelingen nopen Almelo en de regiogemeenten om tot een nieuwe aanpak te komen.

- Er is in toenemende mate psychische en psychosociale problematiek en de casussen zijn steeds complexer.
- Streven is dat deze mensen zoveel mogelijk zelfstandig wonen in de wijk.
- Het rijk wil bezuinigen via een nieuw verdeelmodel en via doordecentralisatie naar alle gemeenten.

Zie verder onder 3.2 voor de visie op maatschappelijke opvang en bijlage 3 voor de uitwerking van het project integrale ketenaanpak.

7. Planning regio Almelo 2020 tot en met 2023

7.1 Inleiding

Landelijk is afgesproken dat er een vorm van verplichte regionale samenwerking blijft voor beschermd wonen en maatschappelijke opvang. Hierover moet nog besluitvorming plaatsvinden. Vooruitlopend hierop spreken wij in de subregio Almelo de planning voor de jaren 2020 tot en met 2023 af die in dit hoofdstuk staat beschreven.

Inhoudelijk werken we in 2020 voor beschermd wonen aan een goede uitvoering van de wettelijke taak. Verder werken we aan de onder 5.7 genoemde inhoudelijke transformatie. De planning voor beschermd wonen in dit regioplan gaat echter vooral over de keuzes over uitvoering en samenwerking die we nog moeten maken. Deze keuzes willen we baseren op de landelijke besluiten over regionale samenwerking, budget en ingroeipad die nog genomen moeten worden. Het is belangrijk om deze keuzes en de bijbehorende besluiten per gemeente duidelijk te plannen, zodat ze aansluiten op de landelijke besluitvorming en het voor betrokkenen in onze gemeenten duidelijk is wanneer ze besluiten kunnen verwachten.

Binnen maatschappelijke opvang is de planning nu al inhoudelijker, omdat daarbij al duidelijk is dat dit tot 2026 een centrumgemeentetaak blijft. Hierbij vindt de inhoudelijke ontwikkeling bijvoorbeeld plaats door het verder ontwikkelen van de Integrale Ketenaanpak.

In de planningen zijn nog geen financiële gegevens opgenomen, omdat deze nog onbekend en erg onzeker zijn.

7.2 Planning beschermd wonen 2020

Hoe werken we?

Almelo, Hellendoorn, Rijssen-Holten, Tubbergen, Twenterand en Wierden werken het hele jaar samen voor beschermd wonen in de 6 gemeenten met Almelo als centrumgemeente. Hiertoe ontvangt Almelo de rijksmiddelen beschermd wonen en besteedt Almelo deze middelen voor de uitvoering van de taken o.g.v. beschermd wonen en maatschappelijke opvang in de subregio Almelo volgens de afspraken in het Twents convenant en het addendum daarop.

Te verwachten info Rijk

In de meicirculaire 2020 (mei/juni) geeft het Rijk duidelijkheid over de rijksmiddelen voor beschermd wonen per 1-1-2021. Hierbij is de uitname ex-ante voor de Wlz verrekend. Verder wordt door het Rijk in het voorjaar 2020 besloten over het verdeelmodel en ingroeipad vanaf 2022. Ook verwachten we in mei 2020 een besluit over het type kostenverrekening (bv. woonplaatsbeginsel).

Regioplan beschermd wonen 2020 Almelo

Wanneer	Wat	Doel
Hele jaar	Bijdrage leveren aan de regionale agenda voor samenwerking tussen gemeenten, zorgverzekeraars en zorgkantoren.	Samenwerkingsagenda met afstemmingsdoelen op Wlz, Zvw, WMO en Jeugd per 1-1-2021 ⁵
Hele jaar	Afstemmen met het zorgkantoor en CIZ rondom de groep cliënten die per 1-1-2021 gaat uitstromen uit WMO/beschermd wonen en instromen in de Wlz	Optimale afstemming t.b.v. cliënten die overgaan naar de Wlz, waardoor deze overgang per 1-1-2021 soepel verloopt

⁵ Zie het procesplan "Doordecentralisatie maatschappelijke opvang en beschermd wonen" van de VNG, november 2019

Hele jaar	Faciliteren van cliëntondersteuning bij voorbereiding overgang van cliënten beschermd wonen naar de Wlz	Cliënten beschermd wonen die aanvraag Wlz doen kunnen gebruik maken van onafhankelijke cliëntondersteuning
Q1 en Q2	WMO/cliëntraden informeren over en betrekken bij het regioplan BW/MO 2020 t/m 2023	Draagvlak creëren bij vertegenwoordigers van de doelgroep en bij aanbieders van BW/MO
Q1 en Q2	Besluitvorming over regioplan BW/MO 2020 t/m 2023 via stuurgroep centrumgemeentetaken in de 6 samenwerkende gemeenten	Vaststelling gedragen plan als basis voor samenwerking in 2020 t/m 2023
Q2 en Q3	Voorbereiden aanpassing werkwijze (regionale toegang en aansturing) en financiële afspraken 2021 en 2022 obv inschatting budget en aantal cliënten na openstelling Wlz	Werkwijze en financiële afspraken per 1-1-2021 zijn tijdig duidelijk en afspraken per 1-1-2022 zijn voorbereid
Q3 en Q4	Besluitvorming over werkwijze en financiële afspraken 2021 en 2022 rond samenwerking voor BW	Tijdige besluitvorming door gemeenten over werkwijze en financiële afspraken BW per 1-1-2021 en 1-1-2022

7.3 Planning beschermd wonen 2021

Hoe werken we?

Almelo, Hellendoorn, Rijssen-Holten, Tubbergen, Twenterand en Wierden werken het hele jaar samen voor beschermd wonen in de 6 gemeenten met Almelo als centrumgemeente. Hiertoe ontvangt Almelo de rijksmiddelen beschermd wonen en besteedt Almelo deze middelen voor de uitvoering van de taken o.g.v. beschermd wonen en maatschappelijke opvang in de subregio Almelo volgens de in 2020 gemaakte afspraken over de werkwijze.

Te verwachten info Rijk

In de meicirculaire 2021 (mei/juni) geeft het Rijk duidelijkheid over de rijksmiddelen voor beschermd wonen per 1-1-2021 en 1-1-2022. Hierbij wordt de eerste ex-post-verrekening voor de uitname Wlz obv realisatie met terugwerkende kracht tot 1-1-2021 bekend gemaakt. Verder wordt het budget BW obv het nieuwe verdeelmodel per 1-1-2022 gepubliceerd.

Regionaal plan beschermd wonen 2021 Almelo

Wanneer	Wat	Doel
Hele jaar	Bijdrage regionale samenwerking gemeenten, zorgverzekeraars en zorgkantoren.	Uitvoeren samenwerkings-agenda op Wlz, Zvw, WMO en Jeugd vanaf 1-1-2021
Q1,Q2 en Q3	Voorbereiden werkwijze en financiële afspraken voor uitvoering van deels doorgedecentraliseerde taak BW door centrumgemeente Almelo per 1-1-2022 en 1-1-2023	Afspraken over werkwijze en financiën per 1-1-2022 zijn tijdig duidelijk en afspraken per 1-1-2023 zijn voorbereid
Q3	Afstemmen werkwijze en financiële afspraken vanaf 1-1-2022 en 1-1-2023 met overige Twentse gemeenten	Gevolgen voor Twents convenant bepalen
Q4	Besluitvorming over financiële afspraken voor uitvoering van deels door-gedecentraliseerde taak BW door	Tijdige besluitvorming door gemeenten over werkwijze en financiële afspraken BW

	centrumgemeente Almelo per 1-1-2022 en voorlopige afspraken 1-1-2023 én benodigde (sub)regionale convenanten	per 1-1-2022 en voorlopige afspraken 1-1-2023 en benodigde convenanten
--	--	--

7.4 Planning beschermd wonen 2022

Hoe werken we?

Almelo, Hellendoorn, Rijssen-Holten, Tubbergen, Twenterand en Wierden werken het hele jaar samen voor beschermd wonen in de 6 gemeenten met Almelo als centrumgemeente. Hiertoe ontvangt Almelo de rijksmiddelen beschermd wonen deels van het Rijk en deels van de regiogemeenten. Centrumgemeente Almelo besteedt deze middelen voor de uitvoering van de taken o.g.v. beschermd wonen en maatschappelijke opvang in de subregio Almelo volgens de in 2021 nader gemaakte afspraken over onze (sub)regionale werkwijze.

Te verwachten info Rijk

In de meicirculaire 2022 (mei/juni) geeft het Rijk duidelijkheid over de rijksmiddelen voor beschermd wonen per 1-1-2023. Hierbij wordt de tweede ex-post-verrekening voor de uitname Wlz obv realisatie met terugwerkende kracht naar 1-1-2022 bekend gemaakt.

Regionaal plan beschermd wonen 2022 Almelo

Wanneer	Wat	Doel
Hele jaar	Bijdrage regionale samenwerking gemeenten, zorgverzekeraars en zorgkantoren.	Uitvoeren samenwerkings-agenda op Wlz, Zvw, WMO en Jeugd vanaf 1-1-2021
Q2 en Q3	Toetsen voorlopige afspraken werkwijze en financiën voor uitvoering van deels doorgedecentraliseerde taak BW door centrumgemeente Almelo per 1-1-2023 aan dan bekende info Rijk.	Werkwijze en financiële afspraken per 1-1-2023 zijn tijdig duidelijk en passen binnen Rijksbeleid
Q4	Besluitvorming over evt. bijstellen van voorlopige afspraken over werkwijze en financiën voor uitvoering van deels door-gedecentraliseerde taak BW door centrumgemeente Almelo per 1-1-2023 én benodigde (sub)regionale convenanten	Tijdige besluitvorming door gemeenten over werkwijze en financiële afspraken BW per 1-1-2023 en benodigde convenanten

7.5 Planning beschermd wonen 2023

Hoe werken we?

Almelo, Hellendoorn, Rijssen-Holten, Tubbergen, Twenterand en Wierden werken het hele jaar samen voor beschermd wonen in de 6 gemeenten met Almelo als centrumgemeente. Hiertoe ontvangt Almelo de rijksmiddelen beschermd wonen deels van het Rijk en deels van de regiogemeenten. Centrumgemeente Almelo besteedt deze middelen voor de uitvoering van de taken o.g.v. beschermd wonen en maatschappelijke opvang in de subregio Almelo volgens de in 2021 en 2022 nader gemaakte afspraken over onze (sub)regionale werkwijze.

7.6 Planning maatschappelijke opvang 2020

Regionaal van maatschappelijke opvang 2020

Wanneer	Wat	Doel
Q1	Experimenteren en voorbereiding implementatie oplossingen	Oplossingen omzetten in maatregelen
Q2	Uitwerken effectenkaarten voor alle maatregelen. Doorontwikkelen aanpak bemoeizorg.	Maatschappelijke businesscase MO. Afspraken over bemoeizorg.
Q3	1 meting integrale ketenaanpak MO en implementeren maatregelen	Monitoring integrale ketenaanpak MO
Q4	Afronding project integrale ketenaanpak MO. Besluitvorming over borging project	Eindcongres voor alle partijen. Structurele borging van de opbrengsten.
Q4	Start omvorming opvang	Wijziging voorzieningen opvang

7.7 Planning maatschappelijke opvang 2021

Regioplan Maatschappelijke Opvang 2021 Almelo

Wanneer	Wat	Doel
Q1	Eindrapportage Integrale Ketenaanpak MO	Verantwoording over het project
Q2	Verdere omvorming opvang	Wijziging voorzieningen opvang (via subsidie)
Q3 en Q4	Monitoring maatregelen Integrale Ketenaanpak	Continue effectmeting